

Ігнатенко В.М.
Директор школи
Комунальний заклад освіти
«Водянська середня загальноосвітня школа –
загальноосвітній навчальний заклад I – III ступенів»
Гречаноподівської сільської ради
Широківського району Дніпропетровської області
с.Водяне
ignatenkovm1976@gmail.com

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УЧНІВ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація: у статті розглянуто питання формування національної ідентичності учнів, їх виховання в умовах становлення Нової української школи, спрямування сучасного виховання на формування моральних цінностей та відповідних якостей підростаючої особистості.

Ключові слова: свобода, ідентичність, національна ідентичність, національно-культурна ідентичність.

Annotation: the article considered with the issues of formation of pupils' national identity, their upbringing in the conditions of formation of the New Ukrainian School and orientation of modern upbringing on formation of moral values and corresponding qualities of a growing personality.

Key words: freedom, identity, national identity, nationally-cultural identity.

Для кожної людини, яким би не був її світогляд, свобода належить до числа вищих ідеалів. Відповідно до світовідчуття кожного з нас, свобода – це те, що належить нам за народженням: ніхто не має права відібрати свободи в людини проти її волі (зрозуміло, за винятком того випадку, коли вона вчинила злочин). Навіть спроба відняти чинюсь свободу – злочин проти високого звання Людина.

Ми добровільно поступаємося якимись елементами нашої особистої свободи й у більш важливих ситуаціях. Як громадяни цивілізованої держави ми (принаймні, теоретично) відмовляємося від якихось елементів нашої особистої свободи і підкоряємося законам країни в ім'я загального блага, що полягає в мирному і цивілізованому житті. [1,с.210]

«Кожна людина має на землі якесь призначення, якого ніхто інший за неї не сповнить. Подібно й народ сповняє свою неповторну історичну місію на землі. Зауважимо, що це завдання, місію, інакше пояснюють матеріалісти, а інакше віруючі в Бога люди. Останні називають це Божим призначенням.

Чи існують якісь ознаки, критерії, що визначають місію народу на землі? Говорячи про більшість народів, замітимо, що ці критерії – це звичайні чинники, наприклад географічне положення, багатство чи вбожество їх землі, приналежність до якоїсь раси чи культурної групи людей тощо. Очевидячки, духовно-культурний чинник підносить вагу їхнього історичного призначення.

І, якщо народ тисячоліттями тримається своєї землі, захищає її кров'ю своїх найкращих синів і дочок та творить свою власну духовну й матеріальну культуру, він виконує свою неповторну історичну місію. І чим більше він виростить відданих синів і дочок, які готові життя своє віддати в обороні батьківщини, тим сильнішою буде його постава і пошана від сусідів. І, з другого ж боку, недостатня свідомість його місії спричинить повільне згасання відчуття, за яким звичайно слідує його повільне духовне, а часто й фізичне вмирання. І прийде час, коли він перестане бути господарем на своїй, поневоленій хижаками, землі.

Треба нам завжди тямити, що всі народи землі мають переконання, що народ, який не може встановити на своїй землі свою владу, свій власний закон, ані вільно плекати свою рідну культуру, вважається чимось нижчим, чимось нескінченим, так що його ім'я хижака, який пограбував його землю, знайдемо там.» І.Нагаєвський. [2,с.6]

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення своєї долі своїх сусідів. У сучасних викликів і загроз, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері, пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд з забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське співтовариство, є визначення нової стратегії виховання дітей і молоді як багатокomпонентної й багатовекторної системи, що формує майбутній розвиток Української держави. Інтеграційні процеси в нашій державі, європоцентричність, пробудження громадянської й громадської ініціативи, виникнення громадської рухів, поширення волонтерської діяльності, які накладаються на технологічну й комунікативну глобалізацію, міграційні зміни всередині суспільства, ідентифікаційні процеси в особистісному розвитку кожного українця відбуваються на тлі сплеску інтересу й прояву патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, релігії, традицій і звичаїв українського народу. [5,с.48]

Концепція Нової української школи пропонує виховний компонент змісту компетентностей, визначених у Законі України «Про освіту». Закладені основні орієнтири компетентісного виховання особистості учня можуть творчо наповнюватись конкретним змістом, з урахуванням особливостей

функціонування закладу освіти, вікових та індивідуальних можливостей учнів, інших актуальних соціальних викликів. У вихованні підростаючого покоління та формуванні духовної безпеки української нації доцільно вичленити виклики: внутрішні і зовнішні.

Ключовим внутрішнім викликом духовної безпеки нації виступає національна самоідентифікація, яка втілюється у почуттях-цінностях – «Я-Українець» - «Ми-Українці». Сутність цих почуттів-цінностей полягає у дієвій причетності особистості до своєї нації, до роду в широкому розумінні цього слова. Особистість має прийняти історичну естафету вищих духовних надбань нації, жити і діяти на їх основі та примножувати їх з урахуванням викликів теперішнього часу. Низький рівень цього фактору, коли не достатнє почуття єдиного національного роду, спричиняє недостатню консолідацію суспільства, низьку соціоцентрованість членів суспільства, за якої вони свідомо обмежують себе у суспільно значущих домаганнях, цілях, продуктивних способах удосконалення існуючої соціокультурної ситуації, їхню переважаючу Его-орієнтованість з відповідними утилітарними цінностями, перебільшення ролі міжрегіональної самобутності.

Національна ідентичність – почуття нації єдиним цілим, в особі відмітних традицій, культури, мови і політики.

Національна ідентичність людини є її ідентичність і почуття приналежності до однієї держави або однієї нації, незалежно від свого юридичного статусу громадянства. [6]

Водночас слід зважати на те, що національна ідеологія формується разом із нацією, її духовним розвитком і становленням, що потребує уваги до виховного аспекту. [3,с.4]

Виховання – це цілеспрямована діяльність, яка здійснюється в системі освіти, орієнтована на створення умов для розвитку духовності зростаючої особистості на основі загальнолюдських і національних цінностей, надання допомоги в життєвому самовизначенні, громадянській і професійній компетентності та цілісній самореалізації.

Метою виховання є розвиток духовно-моральної особистості, здатної бути повноцінним суб'єктом суспільно значущих соціальних взаємин. [3,с.7]

Формування національно-культурної ідентичності молодших підлітків засвідчив, що на сьогодні ця проблема є надзвичайно важливою.

Формування національно-культурної ідентичності є важливою умовою існування України як суверенної і незалежної держави, здатної відстоювати свою територіальну цілісність, свої національні інтереси та інтегрування до Європи.

Непересічне значення у формуванні національно-культурної ідентичності у молодших підлітків є усвідомленням ними себе українцем, часткою великого народу, причетним до української культури, нащадком давньої історії, носієм української мови, що виявляється у любові до України, почутті захищеності і значущості у житті країни, причетності до її долі, почуття обов'язку і відповідальності, правдивості, почутті власної гідності.

Виходячи з цього, система сучасного виховання має бути спрямованою на формування моральних цінностей та відповідних якостей підростаючої особистості. [4, с.28]

Тому, перед керівниками закладів освіти, їх заступниками, педагогами Нової української школи постає завдання формування національної ідентичності учнів.

У підлітковому віці формується духовно осмислений, рефлексивний патріотизм, який поєднує любов до свого народу, нації, Батьківщини з почуттям поваги до інших народів, своїх і чужих прав та свобод.

Виходячи з цього, національно-культурна ідентичність сьогодні є нагальною потребою і держави, якій необхідно, щоб усі діти стали національно свідомими громадянами, здатними забезпечити країні гідне місце в цивілізованому світі, і особистості, яка своєю активною любов'ю до Батьківщини прагне досягти взаємної любові від неї з метою створення умов для вільного саморозвитку і збереження індивідуальності; і суспільства, яке зацікавлене в тому, щоб саморозвиток особистості, становлення її патріотичної самосвідомості здійснювався на моральній основі. [4, с.64]

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Д.Гудінг, Дж.Леннокс «Людина та її світогляд: для чого ми живемо, і яке наше місце у світі»/Перекл.з рос. зі звіркою з англ..оригіналом під заг.ред. М.А.Жукалюка. – Львів, МБФ, 2008, Т.1, 416с.
- 2.Нагаєвський І. Історія Української держави двадцятого століття: - К.: Укр.письменник, 1994. – 413с.
- 3.Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей: Київ, 2018. – 40с.
- 4.Формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах (констатувальний етап дослідження): науково-методичний посібник / авт. кол. за аг. кер. К.О.Журби. – Черкаси: ЧОПОПП, 2017. – 83с.
- 5.Шугальова І., Богомолова Н. Формування ідентичності учнів старшої школи в полікультурному суспільстві: національно-громадянський аспект.//Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. – 2016. - № 2(17) – с.48-57
6. <https://uk.m.wikipedia.org/wiki>

